

संगीता जोशी

भावस

मानस

हे पुस्तक विनामूल्य आहे

पण फुकट नाही

या मागे अनेकांचे कष्ट व पैसे आहेत .

म्हणून हे वाचल्यावर खर्च करा ३ मिनिट

१ मिनिट : लेखकांना फोन करून हे पुस्तक कसे वाटले ते कळवा

१ मिनिट : ई साहित्य प्रतिष्ठानला मेल करून हे पुस्तक कसे वाटले ते कळवा.

१ मिनिट : आपले मित्र व ओळखीच्या सर्व मराठी लोकांना या पुस्तकाबद्दल
अणि ई साहित्यबद्दल सांगा.

असे न केल्यास यापुढे आपल्याला पुस्तके मिळणे बंद होऊ शकते.

दाम नाही मागत. मागत आहे दाद.

साद आहे आमची. हवा प्रतिसाद.

दाद म्हणजे स्तुतीच असावी असे नाही. प्रांजळ मत. सूचना. टीका. विरोधी मत यांचे स्वागत आहे. प्रामाणिक मत असावे. ज्यामुळे लेखकाला प्रगती करण्यासाठी दिशा ठरवण्यात मदत होते. मराठीत अधिक कसदार लेखन व्हावे आणि त्यातून वाचक अधिकाधिक प्रगल्भ व्हावा. आणि संपूर्ण समाज सतत एका नव्या प्रबुद्ध उंचीवर जात रहावा.

मानस

कवितासंग्रह

संगीता जोशी

ई साहित्य प्रतिष्ठान

मानस (कवितासंग्रह)

संगीता जोशी

A-1. भूषण अपार्टमेंट.

11/2. कर्वेनगर. कमिन्स कॉलेजजवळ. पुणे 411052

Phone : 9665095653. 7722006363

sanjoshi729@gmail.com

या पुस्तकातील लेखनाचे सर्व हक्क लेखिकेकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण वा नाट्य. चित्रपट किंवा इतर रूपांतर करण्यासाठी लेखिकेची परवानगी घेणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास कायदेशीर कारवाई होऊ शकते.

This declaration is as per the Copyright Act 1957. Copyright protection in India is available for any literary, dramatic, musical, sound recording and artistic work. The Copyright Act 1957 provides for registration of such works. Although an author's copyright in a work is recognised even without registration. Infringement of copyright entitles the owner to remedies of injunction, damages and accounts.

प्रकाशक : ई साहित्य प्रतिष्ठान

www. esahity. com

esahity@gmail. com

प्रकाशन : २५ मार्च २०२०

©esahity Pratishthan®2019

- विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध.
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फॉरवर्ड करू शकता.
- हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापुर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापुर्वी ई-साहित्य प्रतिष्ठानची परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

संगीता जोशी यांची ई साहित्यतर्फे प्रकाशित पुस्तके

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/ye_chamanajar_sangeeta_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/urdu_shayari_sangeeta_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/urdu_shayari_2_sangeeta_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/ney_kuthehi_vadala_sangeeta_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/mddb_dattopant_deshpande.pdf

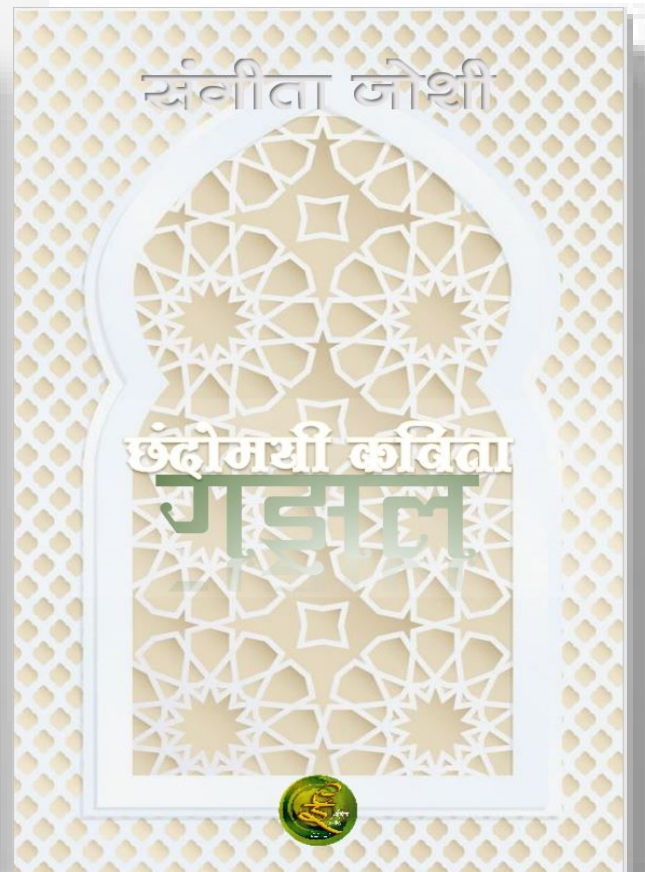
http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/bsbb_sangeeta_joshi.pdf

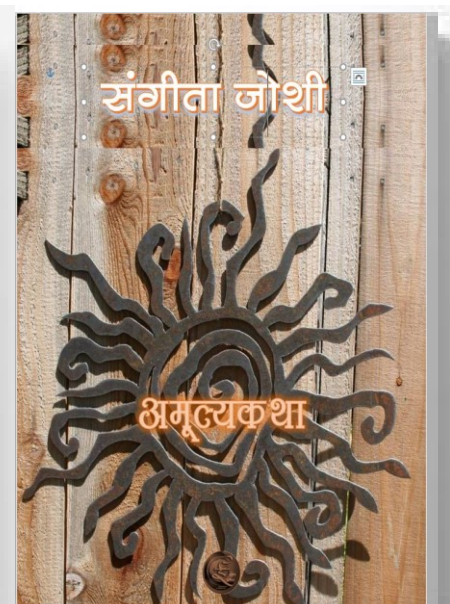
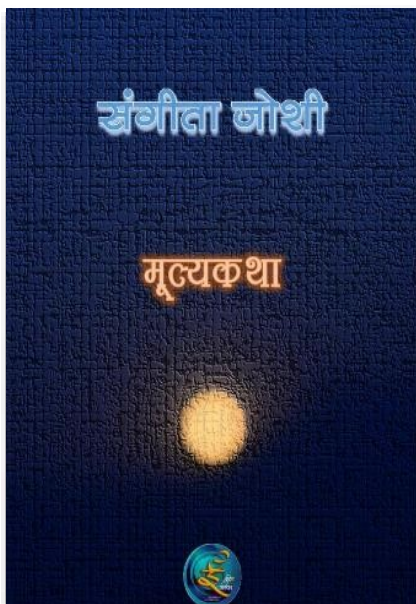
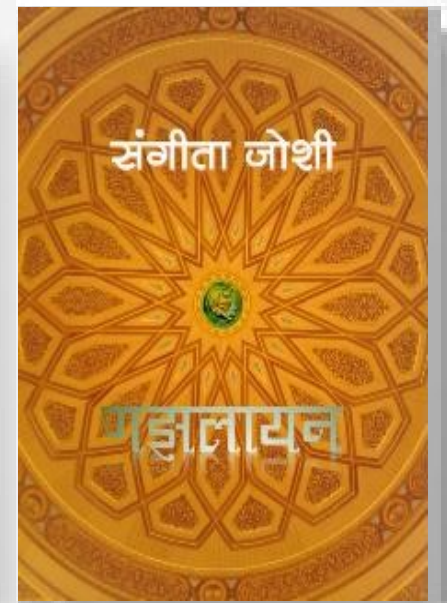
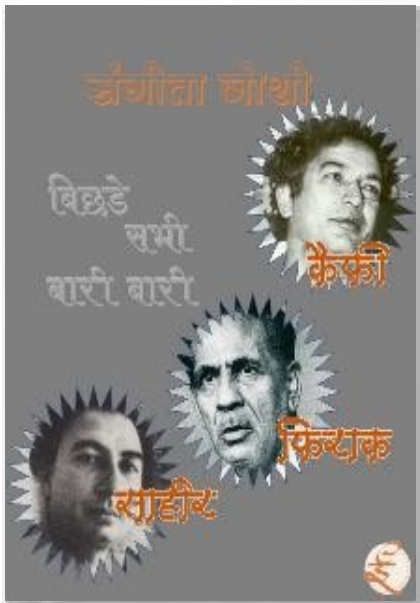
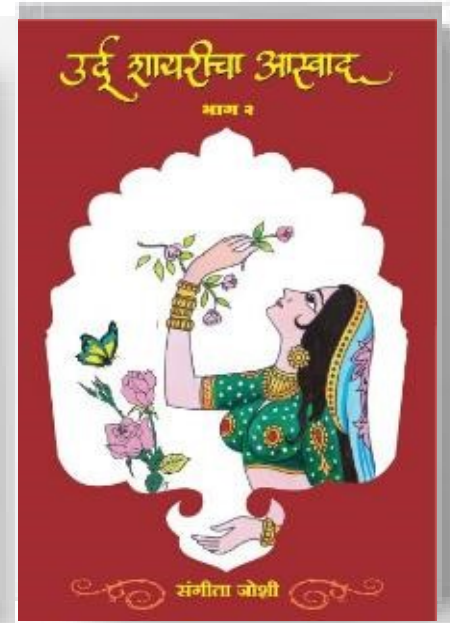
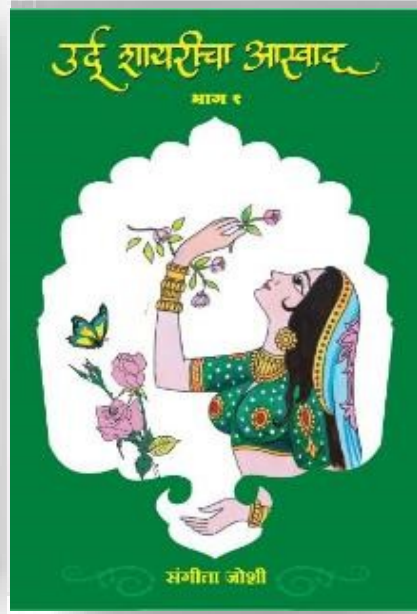
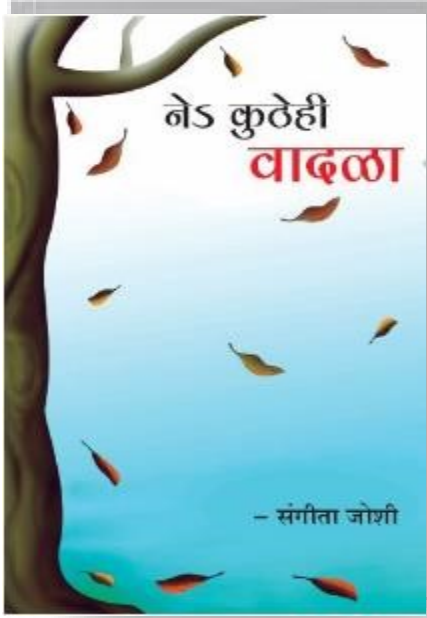
http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/gajhalaayan_sangita_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/mulyakatha_1_sangeeta_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/amulyakatha_sangeeta_joshi.pdf

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/chhandomayee_kavita_sageeta_joshi.pdf

अर्पणपत्रिका

माझ्या मानसप्रवासातील सर्व मुक्कामांना अर्पण

संगीता जोशी

संगीता जोशी

--ललिता जावडेकर

M. E. S. College (सध्याचे गरवारे कॉलेज)चं Annual Social चालू होतं. पेंडॉल खचाखच भरलेला होता. प्रत्येकजण आपल्याच दिमाखात, तोऱ्यात होता! आपल्या चालण्यातून, बोलण्यातून, पेहरावातून इतरांचं लक्ष आपल्याकडे कसं जाईल हाच विचार करत होता. गडबड, गोंधळ, मजा, मस्ती चालू होती. तिकडे स्टेजचा पडदा उघडला पण त्याची दखलही फारशी कोणी घेतली नव्हती. इतक्यात 'आs आ आ आ....' असा आलाप ऐकू आला आणि पाठोपाठ "कुहू कुहू बोलेs कोयलिया....." इतक्या सुंदर आणि भारदस्त आवाजात सर्वांच्या कानी पडलं आणि जादू व्हावी तसा एकदम पिन ड्रॉप सायलेन्स!! सर्वजण त्या गाण्यात गुंग झाली. 'शरद रात मन भाए प्रियतमा.... मन सानंद आनंद डो s s ले निरेगम धनीसा सा नी साग रेग सारे निसा धनी मधनीसा नीरे नीरे धनी धनी मध मध गम गम गमधनीसा गमधनीसा धनीसाss' गाणं संपलं अन् वन्स मोअरनं पेंडॉल हादरला!

याच संमेलनात आम्ही पु.लं.ची 'सारं कसं शांत शांत' ही एकांकिका केली होती. एकांकिका छानच झाली. पण अगदी दुसऱ्या दिवशीही सर्वांच्या लक्षात होतं ते तिचं वाक्य "स्टोव्हर झाला पहिला चहा!" आणि ते म्हणताना तिने मारलेला मुरका!! वा, आजही मला ती डोळ्यांसमोर दिसते आहे.

फिशपॉण्डस् चा कार्यक्रम सुरू झाला आणि या आपल्या कलाकार मैत्रिणीला फिशपॉण्ड मिळाला, 'एम्. ई. एस्.च्या वाद्यवृंदातील सारंगी!'

ही आपली कलाकार मैत्रीण म्हणजेच तुमच्या संगीता जोशी, पूर्वाश्रमीच्या रजनी देशपांडे अन् माझी राजू!

मी कॉलेजमध्ये अगदी उत्साहाने, उत्सुकतेने प्रवेश घेतला. २० जूनला कॉलेज सुरू झालं. प्रॅक्टिकल्स एक जुलैपासून सुरू होणार होती. पण नेमकं त्याचवेळेला मला बरं नसल्याने मी दोन, तीन दिवसांनी सकाळीच प्रॅक्टिकलला गेले. प्रॅक्टिकल केमिस्ट्रीचं होतं. प्रत्येकजण आपल्या पार्टनरबरोबर आपापल्या टेबलाजवळ गेला होता. मला पार्टनरही नव्हता अन् टेबलही नव्हतं! इतक्यात ह्या बाईसाहेब आल्या. तिलाही जोडी नव्हतीच. मग आमची जोडी झाली. प्रॅक्टिकल्सना सुरूवात झाली. रोजच सकाळी ७ वाजता जावं लागे. पार्टनरला काय अडचण होती माहित नाही पण सुमारे आठवडाभर ही उशीराच येई. एकदा तर चक्क दांडीच मारली बाईसाहेबांनी! मला फार राग येई पण आल्यावर गोड, लाघवी बोलून ती माझा राग घालवी. तिनं काहीही केलं तरी मला तिचा राग येईनासा झाला. आमची केमिस्ट्री एकदम जमली! तिच्याबरोबर मीही तासाला दांडी मारू लागले!! आमच्या मैत्रीचे बंध इतके घट्ट झाले की, दिवसभर आम्ही एकत्र राहू लागलो. ती आमच्या घरातली अन् मी तिच्या घरची होऊन गेले. तिचा आवाज आणि गाणं आमच्या घरातलं झालं! माझे मोठे भाऊ बापू, गोरख, अरविंदा ती आली की, गाणं म्हणून घेतल्या शिवाय तिला सोडतच नसत. अरविंदा तर म्हणायचा, "राजू, फक्त एकदाच 'बिछुआsss' म्हण आणि जा." तिला सिनेसंगीत खूप आवडे. ती सर्व प्रकारची गाणी गाई. आम्ही तिच्याकडून लता, आशा यांची गाणी गाऊन घेत असू. तिला लता, आशा, मुकेश आवडे पण त्यांच्यापेक्षा तिला महंमद रफींचा दर्दभरा आवाज आवडे. कहां जा रहा है, चौदहवीका चाँद हो! ही गाणी ती म्हणे पण 'राजहट' मधलं 'आए बहार बन के लुभाकर चले गए...' हे गाणं फार आवडे. आम्ही दोघी क्वचित सिनेमालाही जात असू. नायक असे देवानंद! मी आणि राजूने पाहिलेला पहिला सिनेमा 'संगदिल', देवानंदचा!!

आता आमची खूपच गट्टी जमली होती. रोज वर्गात, पी.टी.ला एकत्रच जात असू. एके दिवशी मी दुपारी लवकरच तिच्या घरी गेले. त्यांच्या गॅलरीखाली खूप लोक जमले होते. एक दुसऱ्याला खुणेने चूप बस असे सांगत होते आणि वर बोट दाखवून, ऐक म्हणून सांगत होते. मी वर गेले तर बाईसाहेब हार्मोनियमवर 'नागीन' मधली पुंगी, 'मन डोले मेरा तन डोले...' हे गाणं वाजवत होत्या. मला खूप मजा वाटली. हा सीन त्यानंतर मी अनेकदा पाहिला!! एकमेकींकडचं जाणं येणं खूपच वाढलं होतं. अशीच तिच्या घरी गेले तर तिच्या वडिलांच्या खोलीत ते स्वतः आणि पं. भीमसेन जोशी गात होते! त्या दोघांची खूप मैत्री होती. पं.

भीमसेनजींची मैफल दत्तोपंत देशपांडे असल्याशिवाय होतच नसे. त्यांच्या साथीला दत्तोपंत हवेतच! मित्रांनो, पण पंडितजींच्या साथीला जसे दत्तोपंत बसत तसेच कधीतरी दत्तोपंतांच्या साथीला भीमसेनजीही बसत!! हे सर्व पाहिलं आणि राजूला गाण्याचा वारसा कसा मिळाला याचा उलगडा झाला. दरवर्षी सवाई गंधर्व महोत्सवाला राजूची उपस्थिती असतेच. तिच्या वडिलांच्या निधनानंतर सवाई गंधर्व महोत्सवात तिने वडिलांच्या नावे पुरस्कार देण्यास सुरूवात केली. पहिला पुरस्कार पं. संजीव अभ्यंकर यांना दिला. त्यानंतर पंडितजींचे शिष्य आणि पुत्र श्रीनिवास जोशी यांनाही हा पुरस्कार दिल्याचे मला आठवते.

आता आम्ही दोघी चोवीस तास एकत्र राहत असू. ज्या दिवशी कॉलेजमध्ये पी.टी. नसेल त्या दिवशी आम्ही अभिनव चौकातून लॉ कॉलेज रोडने सरळ B.M.C.C. वरून पुढे कॅनॉल क्रॉस करून फर्ग्युसन रोडने लकडी पुलापर्यंत येऊन कॉलेजसमोरील माझ्या घरी येत असू. एरवी आम्ही बाहेर कधीच काही खात नसू पण लॉ कॉलेजसमोरील 'हिल व्ह्यू' मधला साबुदाणा वडा आणि डेक्कनवरील 'रमणीय रसवंती गृहा'तील उसाचा रस आवर्जून पीत असू.

राजूचं घर पुण्यात गणपती चौकात लक्ष्मीरोडवर एम्.आर्. घोडके मिठाईवाल्यांच्या समोरच होतं. रात्री भेटल्यानंतर आम्ही दगडू हलवाईंच्या दत्ताला जात असू. तिची खूप श्रद्धा त्याच्यावर. एकूणच ती श्रद्धाळू आहे. गणेशोत्सव असेल तर आसपासचे गणपती बघणे, तिथल्या एखाद्या चांगल्या कार्यक्रमाला हजेरी लावणे, थोडाफार अभ्यास करणे, पुष्कळदा राजू मला तिच्या कविता दाखवत असे. मी त्याचे वाचन, मनन करून समजेल त्यावर भाष्य करीत असे. मंला तिची कविता आवडे. एके दिवशी दुपारी आम्ही दोघी खरंच अभ्यास करत होतो- अन् अचानक एक उंच, धिप्पाड, थोडीशी पोटाळ व्यक्ती राजूच्या आईला हाक मारत आली. काहीतरी विनोद झाला आणि माझ्या भुवया उंचावल्या आणि माझ्या लक्षात आलं, राजूला घरासमोरच्या ग.ल. ठोकळांच्या लेखन वाचन भांडारात का जावंसं वाटतं? तिथे येणाऱ्या वि.स.खांडेकरांसारख्या लोकांशी बोलावं, भेटावं का वाटतं? शाळेत तिची मैत्री गौरी कर्वे (गौरी देशपांडे) हिच्याशीच का होती? प्राध्यापक श्री. के. क्षीरसागर सर तिच्या उत्तम निबंधाची वर्गात प्रशंसा करून हळूच तिला, 'तुझ्यात एक लेखिका दडली आहे' असे का म्हणत? लग्नानंतर तिने ना. सी. फडक्यांच्या 'दौलत' बंगल्याच्या आऊट हाऊसमध्ये घर का थांटलं असावं? या आणि अशा आणखी प्रश्नांची उत्तरे मिळाली. कारण ती आलेली व्यक्ती होती, साहित्यिक, नाटककार, समीक्षक आणि विनोदाचार्य प्रल्हाद केशव अत्रे! अत्रे राजूचे मामा!! एवढा मोठा वारसा!!!

पुण्यात कवीसंमेलन होते. त्याच्या आयोजनात तसेच कवितावाचनात संगीताबाईंचा सहभाग होता. त्या संमेलनास कवी, गायक आणि संगीतकार यशवंत देव आले होते. संमेलन संपल्यावर ते संगीताबाईंना म्हणाले, "सर्वजण मला आपले कवितांचे बाड आणून देतात. आज मात्र मी प्रथमच तुमच्या कविता मागत आहे." संगीताने त्यांना लगेचच आपल्या कविता दिल्या. त्यातील अनेकांना देव साहेबांनी चाली दिल्या! पद्मजा फेणाणी, श्रीधर फडके यांनी त्या गायल्या आहेत!!

सायकलवरून फेरफटका मारणे हा आम्हा दोघींचाही छंद. माझ्या घरापासून तिच्या घरापर्यंत किंवा उलट, दिवसातून किती वेळा याला गणतीच नसे. पुण्यात तर आम्ही फिरतच असू पण एखाद्या दिवशी आळंदीला, विठ्ठलवाडीलाही आमची चक्कर असे. मजा होती. गप्पा मारत मारत सहज जाऊन येत असू. पण सायकलचा वेग? तिच्या आणि माझ्या घरातल्या सर्वांकडून रागावून घेतलं होतं! सर्वांची एकच सूचना असे, "वेग जरा कमी करा!"

राजूने पुण्यात स्कूटर आणि चारचाकीही याच मस्तीत चालवली आहे. आता गर्दीनं तिला ब्रेक धरायला शिकवलं आहे!

ट्युटोरियल असलं, परीक्षा जवळ आली की, आम्ही दोघी लायब्ररीत बसत असू. संध्याकाळी ७ ते रात्री ९-९।। पर्यंत. एकदा अशाच लायब्ररीत बसलो होतो तर राजू मला म्हणाली, "उषा, जरा चल आपण बाहेर चक्कर मारून येऊ या." आम्ही बाहेर पडलो, इतक्यात समोरून आमच्याच वर्गातले V.S. जोशी आणि महाबळेश्वरकर (डगल्या) दोघेजण आले. आमची त्यांची ओळख झाली. त्यानंतर V.S. आम्हाला अनेकदा भेटला. त्याची आमची गट्टी जमली. त्याने आमची शरद बेलवलकर या त्याच्या मित्राशी ओळख करून दिली. पुढे V.S. ला पिलानीला इंजिनियरिंगला ऍडमिशन मिळाली, तो तिकडे गेला. राजूनेही जिऑलॉजी विषय घ्यावा म्हणून फर्ग्युसनला ऍडमिशन घेतली. शरद फर्ग्युसनसमोरच राहत असे. कॉलेज बदलल्याने आता राजूचे अन् माझे एकत्र राहणे कमी झाले. रोज भेटत मात्र असूच.

B.Sc. झाल्यानंतर राजू हिंदुस्थान ऍण्टिबायोटिक्स (H.A.) मध्ये जॉब करत असे. मध्यंतरी माझं लग्न झालं. पुढे तिचंही लग्न झालं, V.S. जोशीशी! तिच्या लग्नाला मामाच असल्याने आचार्य अत्रे तर आले होतेच पण पंडित भीमसेनजीही सहकुटुंब आले होते! रात्री पंडितजींची मैफलही रंगली!! कोणत्याही बिदागी शिवाय!!!

राजू, सौ.संगीता विश्वनाथ जोशी झाली!

लग्नापूर्वी तिने H.A.तला जॉब सोडला होता पण पुन्हा काहीतरी उद्योग हवा, आर्थिकदृष्ट्या बळकट व्हावे असं तिला वाटू लागलं आणि तिनं B.Ed. केलं. पुण्यात रास्तापेठ एज्युकेशन सोसायटीच्या शाळेत गणित आणि विज्ञान शिकवू लागली. नुसते विषय शिकवले नाहीत तर पुणे महानगरपालिकेचा आणि भारतीय जैन संघटनेचा, 'आदर्श शिक्षिका' पुरस्कार मिळवला! आपली विषयातील सखोलता आणि शिकवण्यातील हातोटी तिने सिद्ध केली!!

सुमारे १९७८-७९त राजूने उर्दू भाषेचा अभ्यास केला. अर्थात तिच्यातल्या गझलच्या प्रेमामुळे! साधारणपणे १९८६-८७ पासून १९९३ सालापर्यंत 'मेनका' मासिकात उर्दू शायरीवर ललित लेखनही केले.

राजूची कविता/गझल आणि आमचं कुटुंब यांचं अतूट नातं आहे, जसं माझं आणि तिचं आहे. माझ्या लग्नाच्या वेळी राजूनं केलेली मंगलाष्टकं आजही तिच्या त्याच कागदावर माझ्याकडे आहेत. ती वाचताना राजूचा आवाज आजही माझ्या कानात घुमतो! आषाढ महिन्याच्या पहिल्या दिवशी अश्विन आणि भूषणचा राजूच्या गझल गायनाचा 'चांदणे उन्हातले' हा कार्यक्रम झाला, ज्यात श्री. सुनील सामंत यांनी बासरी वाजवली होती, तो सर्वानाच आठवतो. तसेच शारदा संगीत विद्यालयात माझी मुलं, सुना, नातू या सर्वांचा सहभाग होता तो कसा विसरावा? प्राची आणि टीमने सादर केलेल्या 'श्यामरंग' मध्ये कुंतीचं दुःख व्यतीत झालं ते संगीताबाईंच्या 'तुला स्मरावे...' या गीतातून! किती लिहू? आजही माझी मुलं आवडीनं आणि हक्काने ही राजूमावशीची गझल आहे म्हणून गातात!!

'म्युझिका'च्या दुसऱ्या आवृत्तीचे प्रकाशन डॉ.मु.म.जावडेकर यांच्या हस्ते झालं आहे. त्या दिवशी श्री. भीमराव पांचाळे यांचा राजूच्या गझल गायनाचा कार्यक्रम झाला होता. जावडेकरांना संगीताच्या कविता पहिल्यापासूनच खूप आवडत असत. सेवानिवृत्ती घेऊन पुण्याला आल्यापासून ती आमच्याकडे आल्यानंतर माझ्यापेक्षा त्या दोघांत अधिक संवाद, चर्चा असते!

कोणाचीही ओळख त्या व्यक्तीच्या कुटुंबाच्या ओळखीशिवाय पूर्ण होऊच शकत नाही.

पती- श्री. व्ही. एस्. जोशी- तेरा वर्ष इंजिनियर म्हणून सरकारी जॉब केला. तो करत असतानाच आवड म्हणून वकिलीचा (L.L.B.) अभ्यास करून परीक्षा दिली. फर्स्टक्लास मिळवला! पुढील ३८ वर्ष वकिली जुन्नर आणि पुणे येथे केली.

मुलगा- अभिजीत तथा राजेन्द्र- पॉलिमर इंजिनियर म्हणून नेदरलँड स्थित कंपनीत. बहुभाषांचं प्रेम, आवड म्हणून पुणे विद्यापीठातून उर्दूमध्ये एम्. ए. केलं. फर्स्टक्लास, फर्स्ट!

मुंबई विद्यापीठातून पश्चिम मध्ये एम्. ए. आजही मुंबई विद्यापीठात पश्चिम शिकवतात.
खेरीज मुंबई विद्यापीठाचा अरेबिक मधील डिप्लोमा केला.

मुलगा- उपेन्द्र- ५ वर्षांचा पुणे विद्यापीठाचा L.L.B. नंतर मुंबईत तीन वर्षांचा सॉलिसीटर
कोर्स पूर्ण केला. आज एका कंपनीचा भागीदार आहे.

मला वाटतं इथेच संपवते.

थांबा. एक राहिलंच. समजा जर मला कोणी विचारलं, मी तुला तुझ्या आयुष्यातील दोन
वर्षांचा अवधी पुन्हा जगायला देईन तर तारूण्याच्या पदार्पणाच्या मस्तीत जगलेली राजूच्या
भेटीपासूनची पुढची दोन वर्षे मागेन. मला खात्री आहे राजू पण तीच दोन मागेल!

मंडळी, तुम्हा वाचणाऱ्यांपैकी अनेकांच्या वयापेक्षा आमच्या मैत्रीचे वय मोठे आहे. ती
आता ज्येष्ठही झाली आहे.

फक्त ६२ वर्षांची!!!

ठाणे

ऑक्टोबर २०१९

मातृशक्ति

मानस-कविता १

निळ्या आभाळी तरंगे
एक रुपेरी गल्बत
वाटे घेऊन जाईल
जगापुढल्या जगात....

तिथे भेटेल आपला
एक दोघांचा किनारा
बांधू ओलेत्या वाळूत
सुखी खोप्याचा निवारा...

तिथे पोचणार नाही
कुण्या काळाचीही लाट
निघू आभाळ-प्रवासा
सोडू जगाचा फलाट.... !

मानस—२

अंधार-पहाडावरती
ताऱ्यांची खोदुन लेणी
उजळले क्षितिज तेजाने
ही किमया केली कोणी...?

आणली नभातुन कोणी
ही संजीवक स्वर्गगा
हे हिरवे अंकुर रानी
जागविले कोणी, सांगा...?

वा, नकाच सांगू काही
जाणले मनाने माझ्या
ह्या चैतन्यातुन आली
चाहूल प्रीतिची त्याच्या!

मानस—3

काढ रेतीत रांगोळ्या
भर मनातले रंग
नाही म्हणायचे नाही
जरी पुसेल तरंग.....

बांध पत्त्यांचा इमला
त्याला मजलेही सात
नाही म्हणायचे नाही
वारा करू दे सपाट.....

जीव रमवीत रहा
काळा देत रहा क्षण
नाही म्हणायचे नाही
जेव्हा मागेल जीवन....

मानस—4

घर बांधले वाळूत
भिंती घराच्या हलत्या
देऊ पाहती आधार
नभ-छतास कलत्या....

दहा दिशांचे झरोके
रंग प्रकाशाचा ताजा
खुला औरस-चौरस
दिंडीसह दरवाजा....

इथे असते पाहुणे
रोज घरचेच ऊन
कधी येत-जात नाही
मेघ कठोर साजण....

शब्द वाऱ्यावर आले
त्यांनी कविता आणिली
माझ्या उघड्या घराला
तिची खजूर साउली...!....

मानस—5

एकातून निघावीत
जशी वर्तुळे अनेक
शोधूनही मिळू नये
त्याचे उगम-केंद्रक.....

जशा पसरत जाव्या
संथ जळावर लाटा
फाटे फुटून नवीन
जशा हरवाव्या लाटा....

तसे विखुरले मन
तुला भेटल्यानंतर
कसे एकाएकी झाले
मधे दरीचे अंतर???...

मानस—6

दूर पोपटी तान्याला
माझे समजले मन
गेला ओटीत टाकून
एक थेंबुटे गगन.....

शब्दधारणेच्या पेशी
वाढू लागल्या मनात
अर्थ विस्तारू लागला
भरू लागला डोळ्यात....

झाली पूर्णांगी साकार
तेव्हा जन्मली कविता
एक पोपटी ठिपका
तिच्या भाळावर होता.....!

मानस—7

नको उघडू झांकण
कोष जपायला हवा
नको..., उडून जाईल
त्यात लपला चांदवा....

असा जाईल निघून
दूर दूरच्या आभाळी
तुझ्या हातात उरेल
रात्र-उत्तर-काजळी.....

ठेव मनीच्या मनात
तुझे चंदेरी गुपित
मिळूनही, मिळते ना
प्रीत असते शापित.....

मानस—8

पुन्हा कधी भेटू तेव्हा
करू नात्याचे बारसे
एक दुज्याच्या मनात
त्याला कशाला आरसे?.....

आणि हवेच असेल
तर म्हण मला प्रिया
'पिया मिलनकी आंस'
मीही गाईन जोगिया.....

पण कशाला नावांनी
नाती बदनाम व्हावी...?
फक्त उमटावे भाव
पोच नजरेने द्यावी..!....

मानस—9

काय करावे बाई ग
कळी उमलाया आली
आता खुडावे लागेल
वेळ अर्पणाची झाली.....

गंध घेऊन कशाला
जन्म घेतलास बये !
कसे अल्लड पोरीला
कळेना की, हसू नये....

आता पुन्हा घडायचा
तोच सारा इतिहास
एका संख्येने वाढेल
पुन्हा निर्माल्याची रास...! !...

मानस—10

तुला आठवते का रे
देह संतूर झाल्याचे ?
आणि पहिलेच फूल
स्पर्श वेलीला आल्याचे...?.....

किती उल्हाडले तेव्हा
एका फुलातून सूर
षड्ज-पंचमाला आले
नवे कोवळे अंकूर...!

सूर-संवाद साधला
झाले आयुष्य प्राजक्त
आता कोमेजले तरी
नाही खेद, नसे खंत...

मानस—अकरा

देह लाकडाचा तिचा
मूक घेतले सोलून
आली आकारा बासरी
छिद्रे उरात लेऊन....

कुणी घातली फुंकर
आणि जागविले प्राण
हिरवळून टाकले
तिच्या मनीचे वैराण....

आता गायल्यावाचून
नाही राहता येणार
तिच्या लाकडी देहाला
कोंब सुरांचे येणार....

करू नको रे, साधका
ओठांपासून अलग
चिर संगीताने तुझ्या
टाक भारून हे जग....

मानस-12

दूर ढगांनी बांधली
एक यक्षाची नगरी
तिथे तुझे-माझे घर
सांजगुलाबी शहरी....

तिथे आपुल्या घराला
आहे उबेचे अंगण
चारी दिशांना वेढते
प्रीतफुलांचे कुंपण....

सूर्यकिरणांनी तिथे
एक टांगला झोपाळा
जाऊ, स्वप्नांवर झुलू
घालू स्वप्नांच्याच माळा....

धगधगत्या मनाला
लेप यक्षाचे चंदन
मनमोकळ्या प्रीतीला
फक्त बाहूंचे बंधन...!..

मानस-१३

काही हरवले शब्द
काही आसवे गळाली
झाली सरस्वती गुप्त
नाही सागरा मिळाली....

कशासाठी करायचा
आता लेखन प्रपंच
कुणासाठी सजवावा
शुभ्र कागदांचा मंच....

शब्द साऱ्याच भूमिका
नाही साकारू शकत
आता पडू दे पडदा
अंक आला हा संपत....

मानस-१४

एका डोळ्यामध्ये प्रीत
अश्रू डोळ्यात दुसऱ्या
रात्र वेचीत राहिली
स्वप्न-सुखाच्या ठिकऱ्या....

आणि उजाडले तेव्हा
दिल्या चौफेर फेकून
त्यांना झेलले नभाने
मग केले त्यांचे ऊन....

छंद जडला, उन्हाचे
कवडसे धरण्याचा
तेच पुन्हा जुळवून
नवे स्वप्न बघण्याचा...

मानस-१५

तू-मी भेटलो तेव्हाच
मला कळून चुकले
उन्हामागून धावता
मन छायेला मुकले....

सांग, सावलीच्या साठी
कुठे झाड का लागते ?
पुरे कोवळे अंकुर
दोन मनात रुजते....

मानस-१६

भेट होईल कुठून ?
बंद शब्दांची कवाडे
काय उपयोग जरी
मन सताड उघडे....

क्षण जाता येता देती
बंद दारावर थाप
जातीलच उलटून
माझे आसवांचे माप...

यावे लागोलच तुला
सारे तुरुंग फोडून
तेव्हा भेटशील ना रे,
माझ्या शब्दांच्या आडून..? ...

मानस-१७

फांदी तुझीच तुझीच
आहे तुझेच अंगण
परी बांधू नको झूला
माझा कोरडा श्रावण...

जरी बांधलास झूला
वर गाऊ नको गाणे
तुझ्यासारखे असेल
तुझे गाणेही दिवाणे....

जर गायिलेस गाणे
माझी मागू नको साथ
गळा येईल दाटून
सूर दबतील आत....

जर मागशील साथ
द्यावा लागेल नकार
मग श्रावणझडीला
नाही उरणार पार...!

मानस-१८

कितीकदा आभाळ हे
माझ्या सांडले सज्जात
फक्त चंद्रथेंब तोच
कधी आला न हातात...

त्याच एका थेंबासाठी
पाहते हे पावसाळे
पायी ऋतूंच्या बांधते
रोज आसवांचे वाळे...

असे रांगण्याऐवजी
धावू लागे रे, लौकर
माझा पावसाळा येण्या
किती होतोय उशीर !....

मानस—19

आता वाट बघायाची
एका नव्या दिवसाची
मावळू पाहते आहे
रात्र गर्द अंधाराची....

खुली जाहली दालने
चाहूल ये उजेडाची
वळणाशी झाडावर
फुले फुलली मोहाची.....

जापून जा पावलांनो,
नाही वाट सरावाची
मन म्हणते मनात
तो माझा अन् मीही त्याची.....

मानस—20

निळ्या नभाला बांधले
पूर्ण चंद्राचे तोरण
निळ्या मांडवाखालती
सजे रुपेरी अंगण....

आली मंगलघटिका
तिच्या सोनपावलांनी
आठानंतर चत्कोर
झाली कुजबूज कानी....

वाजू लागली सनई
धुंद वाऱ्याच्या सुरात
फिटे अंतर-पटल
हार ताऱ्यांचे गळ्यात....

झाले साजरे मीलन
हात हातात गुंफिले
त्याच्या पराग-ओठांनी
तिचे केसर चुंबिले....

रात पुनव चांदणी
गेली अक्षता टाकून
तिच्या भाग्याच्या घरात
आले सौभाग्य चालून....

मानस—21

माहीताहे चंद्र पुन्हा । दिसणार नाही
पुन्हा रात चांदण्याने । हसणार नाही....

कसा किती आठवांना । घालू मी आवर
रोमरोमी रक्तातून । त्यांचाच वावर...

काल चमकले, आज । कोळशाचे तारे
मोरपिसालाही आले । काटेरी शहारे....

कशासाठी पदरात । घेतला निखारा
निवायला, हव्या आता । आसवांच्या धारा....

आता पुन्हा वाटेला त्या । वळायचे नाही
वाट बघण्यात असे । जळायचे नाही.....

मानस---22

पाया घेतलाच नाही
वर बांधले मंदिर
प्रतिष्ठापनेवाचून
केले मूर्तीला ईश्वर....

कशा कुठून आणाव्या
मुग्ध कलिकांच्या राशी
मन-कमळ एकच
दिले ठेवून पायाशी....

आता असाच अखंड
धूप जिवाचा जळेल
करू कोणती साधना
ज्याने उःशाप मिळेल ?....

मानस---23

एक तुफान-वादळ
राहू लागलं मनात
झाली पडझड तरी
मन तरल सुखात....

शीड फाटून निघालं
ताबा सुकाणूचा गेला
असा जीवनाचा तारू
कुण्या दिशेस निघाला....

ध्यास प्रकाश-घराचा
दूरवर दिसणाऱ्या
काय सांगावे मनाला
वादळाला जपणाऱ्या.....

मानस---24

रामायणाचे कारण
राम, सीता ना रावण
खरे साऱ्यामागे होते
एक सुवर्ण-हरीण.....

साऱ्या पुराणाच्या कथा
ठेवू नये पुराणात
बोध घ्यावा त्याच्यातून
माणसाने जीवनात....

मानस---25

आहे यायचा साजण
दार उघडेच ठेवा
दाट काळोख बाहेर
एक दिवा दारी लावा....

झाला कितीही उशीर
आल्याविना न राहिल
त्याला ज्ञात त्याची प्रिया
प्राण डोळ्यात आणील....

नसो संकट वादळ
नसो काही अडचण
तशा कल्पनेत सुद्धा
होते कासावीस मन...

मन असेही सांगते
येईलच इतुक्यात
चैन पडेना कुठेही
उभी केव्हाची दारात....

किती अधीन्या डोळ्यांनी
शोध अंधारात घ्यावा
दिवा जळू द्या दाराशी
दार उघडेच ठेवा..!.....*****

मानस—26

सुचले ते गीत होते । तुटली ती तार
चुकली ती वाट होती । उरे तो अंधार....

जुळली ती मने होती । भंगले ते स्वप्न
ढळले ते होते अश्रू । उरले ते प्रश्न.....

पाळली ती रीत होती । मोडला तो शब्द
कहाणीच्या आरंभाला । शेवटाची हद्द.....!

मानस--- 27

जन्माच्या काचेवरती
तेजोमय चढला पारा
प्रतिमेस्तव झुरला होता
आंधळा आरसा कोरा.....

या आभासी प्रतिमेच्या
प्राक्तनात काय लिहावे
ते हात कुणी लिहिणारे
ते हात तुलाच मिळावे.....

मानस---28

तिच्या लकेरीचा सूर । वाऱ्यावर नाही
काय करू आज चित्त । थाऱ्यावर नाही.....

अर्धा तरी कशासाठी । उगवला चंद्र
उदासली संध्याकाळ । धुकटली सांद्र.....

पाखरांचा थवा , का हे । उडालेले मन ?
क्षितिजाशी दीपमाळ । तुझी आठवण....

दुथडीने भरेल ही । अंधाराची नदी
आता कधी भेटशील । उजाडेल कधी ?.....

मानस---29

कुठे वाजत राहिली
सांध्य विरहाची धुन
सूर्यफूल उदासले
दल एकेक गळून.....

सुख मावळले त्याच्या
लांब सावल्या उरल्या
रंग केशराच्या खुणा
गर्द तमाने पुसल्या....

आता विरत चालली
अस्तित्वाची खूणखूण
मन राहिले एकाकी
खिन्न, उदास, करुण.....

मानस—30

तुला भेटले ती कशी वेळ होती
पुन्हा मी न माझी कधी राहिले
तुझ्या प्रीतिचा चंदनी गारवा की
हजारो नवे चंद्र मी पाहिले....

असे भेटलो की मनाच्या सुरांना
युगांनी पुन्हा जाग आली नवी
नवा स्नेह-गंधार झंकारला अन्
तनूला फुटे कोवळी पालवी....

तुझा स्पर्श रेंगाळतो रोमरोमी
फुले, दर्दळे सोनचाफा जसा
जिथे ओठ होते तुझे टेकलेले
तिथे चांदण्याचा रुपेरी ठसा....

अता वाहतो थेंब या जीवनाचा
समर्पीत व्हावा तुझ्या सागरी
तसे आत्म-अद्वैत होवोनि राहो
प्रिया, प्रीत आहे खरी अंतरी....!....

मानस—31

मला मिळताच पंख
गेले आभाळ उडून
काट्याकुट्यांच्या कुशीत
रात्र काढली जागून.....

दुःख जखमांचे नाही
पण सोकावला काळ
दिले फाटके पंख नि
उंच गेलेले आभाळ.....!

मानस---32

मन सावरी कापूस

उंच हवेत हवेत

त्याला जखडून टाक

तुझ्या प्रेमाच्या कवेत....

मन सुगंध सुगंध

असं दर्दळू पाहातं

ठेव बंदिस्त करून

तुझ्या प्रीतीच्या फुलात.....

मन कापूर कापूर

नाही रहायचं हाती

त्याचा स्वभाव जळणं

तूच लाव प्रीतीज्योती....

मन आहेही, नाहीही

मन कोणाला कळेल

तुझ्यासारखा प्रीतम

जिला भाग्याने मिळेल.....

उरीच्या श्वासाची लय बदलुनी सूर भरले
कुणी माझे तेव्हा हळुच नकळे हात धरले
क्षणी विद्युल्लेखा रुधिर बनुनी अंगि भिनली
नुरे अस्तित्वाची दखल, जणु अस्तित्व सरले
पुन्हा साक्षात्कारी अनुभव तसा देशिल कधी
तुझ्या स्वप्नासाठी प्रथम प्रणया, जन्म उरले.....

आक्रसू लागे धरा, आकाशही होई थिटे
हे पहा अस्तित्व माझे पापण्यांमागे मिटे

एक रुदनारंभ...त्याची शांतिने हो सांगता
मोजिली इतुकी रिमते की कर्ज श्वासाचे फिटे

व्हायला आलीत सारी पंचतत्त्वे मोकळी
मुक्तिची चाहूल येता जन्म सक्तीला विटे.....

.....

मानस---35

सखे, आलाही साजण
तसा गेलाही निघून
आणि जातांनाही त्याने
नाही पाहिले वळून....

काही बोलले मी नाही
काही मागितले नाही
काय प्रमाद घडला
मज कळेना अजून....

सारे दरवाजे होते
बंद केले या हातांनी
खुली राहिली एखादी
कुठे खिडकी चुकून....

कुठे जाईल परन्तु
यावे लागेल माघारी
राधा ठेवते कृष्णाला
तिच्या श्वासात बांधून.....

मानस—36

भरतीची सरली वेळ
परतीच्या आल्या लाटा
फुटलेले रस्ते दोन

येथूनच दुसऱ्या वाटा.....1

घेऊन चालले जपुनी
शिंपली वेचली येथे
राहील सलत हृदयाशी

ह्या दूरत्वाचा काटा....2

दाटले कसे हे मेघ
वाहते सारखे पाणी
अंधेरी येण्याइतका

डोळ्यांवर खिन्न फुफाटा....3

प्रेरणा कुणाची होती
अज्ञात कुणाचे हात
का पूर्णविरामालाही

फुटला हा नवा फराटा?.....4

मानस—37

रस्ता सोडून निघालो
हात घेतले हातात
आले मनात दाटून
ते ते ओतले स्पर्शात....

गेल्या वितळून तेव्हा
साऱ्या दुराव्याच्या भिंती
काळ उचलाया आला
त्याने सांडलेली रेती

आणि झेलून घेतले
आरशांचे कवडसे
पारा उडाला तरीही
मन परस्परं दिसे....

पुन्हा घेतला निरोप
वाट वळली उन्हात
एक सावलीचे झाड
होते फुलले चित्तात.....

मानस—38

उरायचे नाही आता । कसलेही भान
कुठूनशी आली कानी । जोगियाची तान....

किती हिरे आणि मोत्ये । माणकांचा चुरा
सांडोनीही, रिती नाही । डोळियांची खाण.....

पाठोपाठ धावताही । पुढे गेला वारा
थकलेल्या पावलांत । उरले ना त्राण....

भटकत राही आता । पाचोळ्याचा जीव
हिरावले कुणी त्याचे । हिरवेसे प्राण?.....

नव्याने पुन्हा भेट झाली कुणाशी, जुन्या आठवांची फुले हासली
कुणी भावस्पर्शी दिले हे दिलासे, उन्हे रिनग्ध डोळ्यात जोपासली.....

पुन्हा दाटल्या सावल्या ओळखीच्या, नवा घेइ आकार रंगावली
पुन्हा चिंब होण्या मनाचे किनारे, पुन्हा लाघवी लाट झेपावली....

मनी जागले सुप्त अंकूर सारे, नवी चेतना त्यांत साकारली
कुणी प्राण वाद्यात फुंकारले हे, कशी तार रोमांत झंकारली...

जुन्या झुंबराचे दिवे पेटले अन्, छताचे जुने पृष्ठ आभाळले
नव्या मैफलीचाच आरंभ झाला, पुन्हा षड्ज ओठात रेंगाळले....

दिला गीत-गंधार माझ्यातला मी, निषादास संवाद त्याचा कळे
नसो अंत आता सुरांच्या प्रवाहा, नसो भैरवीची मनी वादळे.....

मानस—40

आले अंतिम वळण
नाही राग, नाही लोभ
काही जुळले-तुटले
त्याचा कसला हिशोब ?....
काही जमविले मेघ
काही मोराचे पिसारे
कधी आषाढ-श्रावण
कधी वैशाख निखारे...

काही कोरेच कागद
काही रेघोट्यांचे धनी
थोडे उमटले शब्द
बाकी राहिलेत मनी....
आता निघून जायचे
मागे राहिले न काही
फक्त उरलेली इथे
एक कवितांची वही.....!.....

ई साहित्य प्रतिष्ठानचे हे १२ वे वर्ष. संगीता जोशी यांचे हे बारावे पुस्तक.

सांप्रत मराठी कविता आणि विशेषतः मराठी गझलच्या रसिकांना संगीता जोशी यांची नव्याने ओळख करून द्यायची गरज नाही. मराठीतील त्या पहिल्या मराठी गझलकारा. २००४ सालच्या अमरावती येथील मराठी गझल संमेलनाच्या त्या अध्यक्ष होत्या. त्यांची आजवर प्रसिद्ध झालेली म्युझिका. वेदना संवेदना. चांदणे उन्हातले. मराठी गझल. नजराणा शायरीचा भाग १ व २. ती भेटते नव्याने अशी अनेक पुस्तके रसिकांच्या मनात स्थान करून आहेत. अनेक पुरस्कारांनी त्यांना गौरवण्यात आले आहे. अनेक सभा. मैफली व संमेलनांतून त्यांनी आपले काव्य सादर केले आहे. टिळ्ही मालिका. ध्वनीमुद्रिका यांतून त्यांची गीते प्रसिद्ध झाली आहेत. गेली पन्नास वर्षांहून अधिक काळ त्या लिहित आहेत. डॉ. वृषालींसारखे ज्येष्ठ लेखक आपली सर्व पुस्तके ई साहित्यच्या माध्यमातून जगभरातील वाचकांना विनामूल्य देतात. मराठी भाषेच्या सुदैवाने गेली दोन हजार वर्षे कवीराज नरेंद्र, संत ज्ञानेश्वर, संत तुकारामांपासून ही परंपरा सुरू आहे. अखंड. अजरामर. म्हणून तर शंभू गणपुले (नऊ पुस्तके), डॉ. मुरलीधर जावडेकर (९ पुस्तके), डॉ. वसंत बागुल (तेरा पुस्तके), शुभांगी पासेबंद (सात पुस्तके), अविनाश नगरकर (चार पुस्तके), डॉ. स्मिता दामले (सात पुस्तके), डॉ. नितीन मोरे (१९ पुस्तके), अनील वाकणकर (६ पुस्तके), अनंत पावसकर(चार पुस्तके), मधू शिरगांवकर (३), अशोक कोठारे (८ हजार पानांचे महाभारत), श्री. विजय पांढरे (ज्ञानेश्वरी भावार्थ), मोहन मद्रवणा (जागतिक कीर्तीचे वैज्ञानिक), संगीता जोशी (आद्य गझलकारा, १० पुस्तके), विनीता देशपांडे (५ पुस्तके) उल्हास हरी जोशी(६), नंदिनी देशमुख (५), सुजाता चव्हाण (७) असे अनेक ज्येष्ठ व अनुभवी, कसलेले लेखक ई साहित्याच्या द्वारे आपली पुस्तके लाखो लोकांपर्यंत पोहोचवतात.

एकही पैशाची अपेक्षा न ठेवता. असे लेखक ज्यांना लेखन हीच भक्ती असते. आणि त्यातून कसलीही अभिलाषा नसते. अशा साहित्यमूर्तींच्या त्यागातूनच एक दिवस मराठीचा साहित्य वृक्ष जागतिक पटलावर आपले नाव नेऊन ठेवील याची आम्हाला खात्री आहे. यात ई साहित्य प्रतिष्ठान एकटे नाही. ही एक मोठी चळवळ आहे. अनेक नवनवीन व्यासपीठे उभी रहात आहेत. त्या त्या व्यासपीठांतून नवनवीन लेखक उदयाला येत आहेत. आणि या सर्वांचा सामूहिक स्वर गगनाला भिडून म्हणतो आहे.

आणि ग्रंथोपजीविये । विशेषीं लोकीं 'इ'ये ।

दृष्टादृष्ट विजये । होआवे जी ।

